

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก
กรุงเทพมหานคร

ชัชวาล ใหม่ทะเล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงานกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซีและมอร์แกน (Krejeie and Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 113 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบค่าที (Independan Sample t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่าง
3. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ

*สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่าง

คำสำคัญ: ความคิดเห็นของบุคลากรหลักกรมการศึกษานโยบายการบริหารสถานศึกษา

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ 2545 (ฉบับที่2) กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงานและหลายระดับ โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนพัฒนาคนไทยทุกคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกตามมาตรา 9(2) มาตรา 41 มาตรา 42 ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติโดยมุ่งให้การจัดระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตรา 22 กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมาตรา 29 กำหนดว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชนองค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนสอดคล้องสภาพปัญหาความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2551 : 6) สำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้นระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคมพ.ศ. 2542 โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงความสำคัญของกรมการศึกษานโยบาย 6 หลักคือหลักนิติธรรมได้แก่การปกครองภายใต้กฎหมายไม่ใช่อำนาจของบุคคลใดๆหลักคุณธรรมอันเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการเพื่อถือปฏิบัติ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542 : 1) การบริหารจัดการศึกษาผู้บริหารครูผู้สอนบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจใน

อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้ภารกิจของโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างจริงจัง โดยมีองค์กรอิสระทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนคอยตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานศึกษาซึ่งหมายถึงการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนนั่นเอง

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในขณะเดียวกันสภาพปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการร้องเรียนกล่าวโทษ และถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีต่างๆ โดยเฉพาะประเด็น ที่มักเกี่ยวข้องกับการไม่บริหารตามหลักธรรมาภิบาล ยกตัวอย่างเช่น กรณีไม่บริหารให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ปัญหาความไม่โปร่งใสด้านการเงินของโรงเรียน การใช้จ่ายเงิน ผิดประเภท การใช้อำนาจโดยมิชอบ การพิจารณาความดีความชอบโดยไม่ยึดหลักคุณธรรม การบริหารแบบเล่นพรรคเล่นพวก รวมถึงการหย่อนประสิทธิภาพในการบริหาร ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับการที่ผู้บริหารไม่สามารถบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้งสิ้น ซึ่งผลที่จะตามมาย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารภายในสถานศึกษาตามภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของตัวผู้บริหารเอง และทางอ้อมสู่การร่วมพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40 (2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางข้อมูลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปบริหารงานเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งจะทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาโดยรวมเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาในระดับดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่บุคลากรในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 จำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 113 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2.ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ และ ประสบการณ์การทำงาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Congruence และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.97 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2.เนื้อหาที่จะทำวิจัย 3. ข้อเสนอแนะ (คำถามปลายเปิด)

กำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าของคะแนนดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยค่า t-test

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ใช้วิเคราะห์โดยค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) หากมีความคิดเห็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะเปรียบเทียบค่าคะแนนเป็นรายคู่ ตามวิธีของเซฟเฟ (Scheffe 's Post hoc Comparison)

5. กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 10-20 ปี มากที่สุด

2. ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

3. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่าง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

4. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร พบว่า
ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การแสดงความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ วาง
โครงสร้างการบริหารจัดการที่ดี บุคลากรและ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมวางแผนงาน
ระดมความคิดเห็นในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า สอดคล้อง
กับแนวคิดของ ชีรยุทธ บุญมีและสมพิศสุขแสน ซึ่งมีการบริหารจัดการที่ดีในทุกๆ ด้าน และทุก
ระดับ และยังหมายถึง กฎเกณฑ์ กติกาที่ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ มีความ
เป็นธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การตรวจสอบและการ
ประเมินผลร่วมกัน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นตัวอย่างในการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารมีการ
ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเมื่อพิจารณา
รายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นในด้านหลักความรับผิดชอบมาก
ที่สุด รองลงมาคือด้านหลักนิติธรรมและอันดับสุดท้าย คือ ด้านหลักความคุ้มค่า เนื่องมาจาก
ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ตระหนักถึง
ความสำคัญและความจำเป็นจึงนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของ
สถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546 อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 20)มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวง
กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนากระบวนการ
บริหารมีการนำหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานหลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์หลักการ
บริหารคุณภาพซึ่งเป็นหลักในการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลประกอบกับใน
ปัจจุบันผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีลักษณะของนักบริหารการศึกษามืออาชีพเป็นผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติกฎกระทรวงระเบียบคำสั่งนโยบายทฤษฎี
หลักการบริหารจัดการตลอดจนทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ
งานวิจัยของ พระปรเมศวร์ ปลูกญาวิโร(2554) พระปลัดไพโรวัลย์ชากโร(2554) พิศสมัยหมกทอง
(2554) บุญรอด จงมูม (2555) เนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ(2556)ยุทธนาอิสรางกูรณอยุธยา(2557)สุวิมล
สุริยะ (2556) และ สุพรรณิเกษสม (2555) ผลการวิจัย พบว่า ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1.ด้านหลักนิติธรรมโดยภาพรวมและรายชื่อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดง
ว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักนิติธรรมเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาบริหาร โดยยึดกฎหมาย
กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆมีการบังคับใช้อย่างเป็นธรรมส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้กฎหมาย

กฎระเบียบข้อบังคับใหม่ๆและควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมายกฎระเบียบราชการเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่มี ส่วนเกี่ยวข้องเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษามีการประกาศใช้ระเบียบและกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษามากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนาอิสรางกูรณอยุธยา(2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยที่ด้านหลักนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ด้านหลักคุณธรรมโดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักคุณธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่มี ไมตรีจิตพร้อมให้บริการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมปฏิบัติตนอยู่ในหลักคุณธรรมศีลธรรม และจริยธรรมยึดมั่นหลักการต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อองค์กรและประชาชนมีหลักการบริหาร จัดการอย่างมีประสิทธิภาพมีความตระหนักในคุณธรรมจริยธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตประหยัดใช้ หลักความรู้หลักเหตุผลเกิดนำความรู้เป็นแรงผลักดันอีกทางจึงส่งผลให้การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ บุญรอด จงมูม (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในอันดับสูงสุด

3. ด้านหลักความโปร่งใสโดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักความโปร่งใสในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติ หน้าที่มีไมตรีจิตพร้อมให้บริการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมโดยมีระบบควบคุมภายในที่ เข้มแข็งมีการจัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สร้างเครือข่ายผู้ตรวจสอบภายใน ระดับกลุ่มสถานศึกษาที่ 40(2)สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครมีการกำหนดปฏิทินออก ติดตามตรวจสอบและรายงานผลอย่างเป็นระบบทำให้สถานศึกษาไม่ปิดบังข้อมูลต่างๆมีการ เปิดเผยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจนประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของ สถานศึกษาได้จึงสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ เกตุ สุวรรณ(2556) ได้ศึกษา สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาดอนนางนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 6 หลัก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจาก

มากไปหาน้อย คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม

4. ด้านหลักความรับผิดชอบโดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดงว่าผู้บริหารมีความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบมีการกำหนดผู้รับผิดชอบชัดเจนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของสถานศึกษาบุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้ความร่วมมือในการทำงานที่ดีทำงานเป็นทีมมีการปลูกจิตสำนึกให้มีความเอาใจใส่ต่องานทั้งบุคลากรและนักเรียน โดยเน้นให้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและมีจิตใจเสียสละให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดไพโรวัลย์ชاکโร(2554) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานครภาพรวมอยู่ในระดับมากคือด้านหลักคุณธรรมด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักความรับผิดชอบด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักการมีส่วนร่วม

5. ด้านหลักการมีส่วนร่วมจากการศึกษาโดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดงว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารงานและกิจกรรมต่างๆมีกรรมการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาตลอดจนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินงานร่วมชื่นชมในผลงานจึงส่งผลให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์วางแผนและร่วมกันปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิเกษสม (2555) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ในภาพรวมสภาพการบริหารงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในอำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 6 ด้านเรียงตามลำดับดังนี้ หลักคุณธรรม (Morality) หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หลักความโปร่งใส (Accountability) หลักความคุ้มค่า(Cost-effectiveness of Economy) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) และหลักการมีส่วนร่วม(Participation

6. ด้านหลักความคุ้มค่าโดยภาพรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดงว่าผู้บริหารให้ความสำคัญการบริหารจัดการงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดการใช้งบประมาณ สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาเป็นไปตามแผนการใช้งบประมาณผลสัมฤทธิ์ของ

การจัดการศึกษาเป็นที่พอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีการกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลมีอำนาจปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา และมีอิสระในการจัดการงบประมาณในส่วนที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงินและมีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในการดูแลรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรระ วงษ์วิชา(2556) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าสภาพการบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูงสุดคือด้านหลักนิติธรรม รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความรับผิดชอบต่อ

2. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักความคุ้มค่า โดยบุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร สูงกว่าบุคลากรเพศชาย อาจสืบเนื่องมาจากบุคลากรที่เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งมองเห็นว่าผู้บริหารได้ไม่นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานจึงทำให้บุคลากรที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อเรื่องความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร แตกต่างกับสอดคล้องกับงานวิจัย พระปรเมศวร์ปัญญาวิชโร (แจ่มแจ่ม)(2554) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศ, อายุ, สถานภาพ, วุฒิการศึกษา, อายุราชการ , รายได้ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้แก่เพศ, วุฒิการศึกษา, อายุราชการ , รายได้ส่วนอายุและสถานภาพไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลจากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลกรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เพราะบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกัน อาจสืบเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่พัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัย ยุทธนาอิสรางกูรณอยุธยา(2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่าข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน และพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันยังมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ด้านหลักคุณธรรมด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักนิติธรรมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาประชากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเช่นผู้บริหารสถานศึกษาผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเป็นต้น
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลกรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ ปรับปรุง และนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ(2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

ธีรยุทธบุญมี (2541). ธรรมนูญแห่งชาติดุทธศาสตร์กัญหายะประเทศไทย.กรุงเทพฯ : สายธาร.
เนาวรัตน์ เกตุสุวรรณ(2556).สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาโดยนางนอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยพะเยา.

บุญรอด จงมูม (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการ
บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศา
สตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

พระปรเมศวร์ปัญญาวิชโร (2554). ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัย
จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดไพโรวัลย์ชาคโร (2554). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาสำนักงานเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสวัสดิ์ศิรินทร์ (2556). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการของ
เทศบาลตำบลดงหลวงอำเภอดงหลวงจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระอธิการวีระพันธ์กฤษณะโม (2553). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ
ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนเพ็ก
อำเภอยุทธจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พิศสมัยหมกทอง (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

บุษธานีศิริราษฎร์ (2557). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. ปริญญาครุศาสตรมหา
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วัชรระ วงษ์วิชา (2556). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมการบริหารตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองบัวลำภู เขต . การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมพิศสุขแสน (2546). Good Governancกับการบริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารวิชาการ
สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.

สุพรรณิเกษสม (2555). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามทัศนะ
ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอำเภอเวียงแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

**ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยพะเยา.**

**สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร
กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.**